

Previdno je olja vlila v svetilnico, visečo izpod stropa.
(Gl. str. 2.)

Maron

krščanski deček z Libabona.

Povest

izza časov zadnjega velikega preganjanja
kristijanov po Druzih.

Spisal

A. v. B.

S štirimi podobami.

—————

Drugi natis.

—————

V Ljubljani.

Založila Katol. Bukvarna. — Tiskala Katol. Tiskarna.

1908.

KAZALO.

	Stran
1. Žalosten majnikov sklep	1
2. Maroniti in Druzi	10
3. Beg	12
4. Rešitev iz ognjene peči	23
5. Vojna zvijača	33
6. Najhujša izkušnja	45
7. Nepričakovana rešitev	56

1. Žalosten majnikov sklep.

Bilo je popoldne 30. majnika l. 1860. V Sajdi — nekdam tako slavnem Sidonu — sta pletli pri oknu male hišice mati in hči. Mati vdova je štela 50 let. Beli lasje na glavi so pričali, da je gospa že marsikaj prestala v svojem življenju. Tudi danes so jo mučile hude skrbi, bila je nenavadno resna. Poleg nje je sedela kakih 14 let stara deklica. Pogled ji je vhajal pogosto od pletiva na cesto. Oknu nasproti je stal na majhnem oltarčku s svečami in cveticami okinčan kip nebeške matere. Naenkrat je vzdignila vdova glavo, obrnila se proti oltarju in gledala nekaj časa nepremično kip majnikove kraljice. Na obrazu se ji je brala notranja boleost, skrb in žalost; pogled je bil neizrečeno mil in prisrčen. Bledi ustnici sta se pregibali v tihi molitvi.

„Judita, Judita,“ je nagovorila hčerko, „zopet si pozabila priliti olja luči pred Marijinim oltarjem.“

„Odpustite mi, mati,“ odvrnila je deklica osramočena. Nato je skočila k omarici iz cedro-

vela lesa in vzela iz nje vrček olja. Previdno je je vlivala v svetilnico, visečo izpod stropa, postavila vrček v omarico in se podala zopet k delu. Boječe se je ozrla sem in tje na mater, kakor bi pričakovala še druge graje.

„Da, da, Judita, vem, zakaj me pogleduješ,“ nadaljevala je mati. „Bojiš se, da bi te ne vprašala, če je v redu tudi svetilnica tvojega srca. Ne vem, če je ljuba nebeška mati letos s teboj tako zadovoljna kakor druga leta. Lani si celi majnik tako pridno delala in molila, da si mi bila v tolažbo in veselje. Letos pa se oziraš le prerada čez okno, ali izgubljaš čas s sosedomi ob vodnjaku.“

„Ljuba mati,“ odvrnila je Judita boječe, „saj ni napačno, če se obvestim, kako grozovito morijo kristjane na Libanonu.“

„Res, napačno ni,“ odgovorila je mati. „Toda menim, da moramo zdaj, ko nam dohajajo taka grozovita poročila, le še bolj moliti, da bi nas Bog varoval in da bi pomagal preganjanim. Tvoj brat Maron ni bolji od tebe. Lani je rad molil in z nami opravljal šmarnice, letos pa pohaja cele ure z mladim Turkom. Ne vem, kaj se bo od njega dobrega naučil.“

Judita je ravno hotela Marona zagovarjati, ko so se vrata hlastno odprla. V sobo je stopil mladenič kakih 16 let, vitke, krepke postave. Rumeni kodri so mu segali do tilnika. Nosil je široke, pod koleni zvezane hlače in vezen jopič, ki mu je segal do kolka. Pokrit je bil z majhnim, belim turbanom. Zlat križec

na vratu ga je dičil in pričal, da je mladenič kristjan in Maronit. Od solnca zarjaveli obraz mu je žaril, in oči so se mu svetile. „Mati, pred mestom so ubili nekega kristjana,“ je klical in hitel materi nasproti.

Prestrašeni sta skočili mati in Judita po koncu, in Judita je vprašala: „Koga? Kdo ti je to povedal?“

„Jaz sam sem bil priča vsemu. Ko sva stala z Alijem pred mestnimi vrati, je prišel po cesti ubog Maronit v raztrgani obleki. V bližini stoječi Turki so spoznali v njem ubežnega kristjana in so vpili:

„Ubijte ga! Pobijte vse krščanske pse!“ Takoj je planila nanj grozovita druhal in ga tako dolgo bila s palicami po glavi, da je onemogli starček krvaveč in nesvesten padel na tla. O, kako me je to razjarilo! Podiral sem kamenov, da bi jih vrgel grozovitežem v glavo. In storil bi bil tudi tako, da me ni Ali prijel za roko in me peljal iz gnječe. Sicer bi bili tudi mene umorili.“

„Bog bodi zahvaljen, moj sin,“ vzkliknila je vdova, „in hvala tudi tvojemu rešitelju, ker te je obvaroval, da se nisi nepremišljeno maščeval. Toda povej mi zdaj, Maron, — kaj imaš zadnji čas toliko opraviti z Alijem? Ali ne veš, da je nevernik in njega oče mufti (višji mohamedanski duhovnik), ki smrtno sovraži kristjane? Ali ti ni znano, da je njegov brat Hakem v zvezi z Druzi, ki nas preganjajo?“

„Nič se ne bojte, mati,“ odgovoril je Maron pomirovaje, „Ali je moj zvesti prijatelj.“

„Nevernik tvoj prijatelj!“ zaklicala je vdova vsa prestrašena. „Maron, Maron, kaj bi porekel k temu tvoj oče, ki je umrl pod bodalom nevernikov!“

„Ali ni neveren kakor drugi,“ odvrnil je Maron, potegovaje se za prijatelja; „o ni udan sramotivnim strastem in grozovitemu sovraštvu kakor drugi mohamedani.“

„Se je morebiti izpreobrnil h krščanstvu?“ vprašala je začudeno Judita.

„To ravno ne,“ odgovoril je Maron. „Toda on je blag in dober človek; on ljubi in čišla kristjane in posebno francoske nune, ki skrbé za vse bolnike in reveže, naj so te ali one veroizpovedi. Upam, da postane sčasoma kristjan.“

Izkušena mati je zmajala z glavo; uvidela je, da sin ne sluti nevarnosti, kateri se je izpostavil s tem, da občuje z mohamedanom. Toda molčala je, ker je upala, da bode uničilo vedno rastoče preganjanje prijateljstvo. Čez nekaj časa poreče Juditi: „Prižgi še dve sveči pred Marijinim oltarjem; jutri je zadnji majnik, obletnica smrti vajinega očeta. Ker je tudi Maron tu, opravimo skupno šmarnično pobožnost. Kdo ve, ali bomo jutri še skupaj, če sploh še dočekaмо jutrajšnjega dne.“

Judita je storila, kakor ji je ukazala mati. Ravno so hoteli vsi trije poklekniti, ko se zaslisiijo od zunaj hitri koraki. „Ali pride,“ zakliče Maron, — in proti materi se obrnivši,

nadaljuje: „Ljuba mati, lepo vas prosim, bodite prijazni ž njim. On nam želi dobro in nas hoče rešiti.“

V istem trenutku je potrkal nekdo močno na vrata. Maron je odprl, in v sobo je stopil 17 letni Ali v bogati turški obleki. Bil je bled kot smrt in silno razburjen. Ker še ni poznal matere in hčere, je bil sprva nekoliko v zadregi. Zato je pozdravil po turški navadi in položil desno roko na čelo, rekoč: „Salem aleicum! Mir z vami! Oprostite, gospa, pridem vas svarit; Maron vam je pač že povedal, kaj se je bilo pripetilo.“

„Da, gospodin,“ odgovorila mu je gospa prijazno, „sin mi je povedal, da ste mu vi rešili življenje, in jaz vas radi tega zahvaljujem s celim srcem.“

„Pustimo to,“ odgovoril je skromno mladenič, „prišel sem vas opominjat, da danes ne ostavite več hiše. Turki so izpustili ves srd nad kristjane. Tristo ubogih Maronitov leži umorjenih pred vzhodnimi mestnimi vrati.“

„Pravični Bog!“ zaklicali so mati in otroka in so se nehoté prekriževali. Ali pa je nadaljeval: „Ko sem vedel Marona varnega, hitel sem nazaj pred mestna vrata. Pa kako žalosten pogled! Po cesti, ki pelje z gorâ v mesto, bežala je tropa ljudi pred krutimi Druzi. Bilo je pač tristo mož, žen in otrok. Kako so se mi v srce smilili ubogi beguni! Njih obleka je bila strgana, noge so jim krvavele, in pot jim je lil raz čelo. Glasno so klicali in pro-

sili pomoči. Pa to milo ihtenje, ki bi bilo v stanu kamenje omečiti, je vzbujalo v srcih mohamedanov le srd in sovraštvo. Kakor razjarjeni tigri so planili nad nje s kameni in noži. Že sem hotel vmes skočiti in zapovedati krutim preganjavcem v imenu svojega očeta, naj odstopijo od svojega brezbožnega početja, ko zaslišim znan glas, — o Bog, o Bog, nikdar ga ne pozabim več!“

Tu je prenehal Ali in pokrili obraz z obema rokama. Maron pa ga je vprašal ves zavzet: „Čegav glas? Za božjo voljo, nadaljuj!“

„Znan glas je zdivjani množici veleval: ‚Pobijte krščanske pse! Umorite te izdajice, ki nas hočejo Frankom prodati. Usmrtite vse! Pravi moslemin gre le po taki poti v raj, ki je poškropljena s krvjo kristjanov.‘

Nato je nastalo peklensko vpitje na cesti. S sekirami, sabljami, noži, bodali, celo s kladvi je planila množica nad neoborožene starčke, žene in otroke. Začelo se je grozovito klanje. Še mrtvim truplom niso prizanašali. Ta pogled mi je trgal srce, in še zdaj mi doni v ušesih krik in zdihovalje nesrečnih žrtev.“

„Moj Bog, moj Bog,“ vzdihnila je Judita, „kaj bo z nami?“

Maron pa je vprašal: „Ali ni bilo nikogar, ki bi bil pomagal kristjanom?“

„Nikogar,“ odgovoril je Ali. „Ko sem bil sprevidel, da sam ne premorem ničesar, hitel sem k mestnim vratom in prosil častnika in tam stoječo stražo, naj se ona usmili nedolžnih

trpinov. Ta pa me je zasmehovala, češ, da nikakor ni dolžna tega storiti. Pač so se podali vojaki pred mestna vrata, toda mesto da bi branili kristjane, so hladnokrvni zrlí na nečloveško klanje, dokler jim ni velel isti le predobro mi znani glas: „Nad nje, pomorite vse krščanske pse, nobeden naj ne uide!“ In prebodli so vsakega, ki je hotel ubežati.“

Maronu se je roka krčila v pest. „Priatelj,“ vprašal je ves iz sebe od jeze in osupnenosti, „kdo je bil oni, ki je vojakom to zapovedal?“

„Moj lastni oče,“ jecljal je Ali smrtnobled.

„Vaš oče?“ vzkliknila je Judita.

„Da, moj lastni oče,“ ponovil je Ali tresoč se. On je kriv, da se je prelilo toliko krvi, on je izzival množico, da je napadla kristjane, on je preročil, da vojaki niso branili nedolžno preganjanih, kakor jim je velela dolžnost.“

„Maron, ali slišiš, vzkliknila je vdova in stopila korak nazaj. Maron, ali slišiš? Njegov lastni oče, oče tvojega prijatelja je umoril kristjane — in ti . . .“

„Saj sem vam že povedal, mati,“ odgovoril je Maron, „da je Ali povsem drugega mišljenja. Njemu se gnjusi to početje.“

„Je li to res, Ali?“ vprašala je vdova, srepo v mladeniča zroč.

„Da, dobra gospa,“ odgovoril je Ali žalostno. „Maron je govoril resnico. Jaz obsojam očetovo grozovitost; brat Hakin se mi studi,

ker je z lastno roko odsekal glavo več kakor tridesetim kristjanom; studi se mi mohamedanska vera, ki zahteva taka grozodejstva.“

„Če je temu tako,“ pristavila je vdova, „potem nimam nič zoper to, da je Maron vaš prijatelj; zdaj pa tudi z nami molite. Molitve, otroci, molitve zdaj najbolj potrebujemo, da bomo šli pripravljeni v smrt.“

Pri teh besedah je padla na kolena pred podobo Križanega in njega matere in molila glasno lavretanske litanije, apostolsko vero in „Pod tvojo pomoč“ itd. Maron in Judita sta pokleknila k materi. Še nikdar v svojem življenju nista tako pobožno molila kot danes. Ali je stal zadej. Izprva ni vedel, ali naj bi odšel, ali naj bi ostal in molil s kristjani. Saj kristjan še ni bil, pa tudi mohamedan ni bil več. Iskrena molitev klečečih mu je šla do srca. Nehoté je pokleknil, povetil glavo in pazljivo sledil krščanskim molitvam, katere je danes prvikrat slišal. Dolgo časa je tako klečal, kar naenkrat zasliši grozovit krik in zamolklo bučanje.

„Kaj je to? Sovražniki se bližajo!“ je vzkliknil in skočil po koncu. Tudi vdova in otroka sta se vzdignila in plašno prisluškala. Vedno bliže se je slišalo bučanje, in vedno razločnejše je donelo vpitje: „Smrt kristjanom!“ Od časa do časa je počil strel, temu sledil obupljiv klic ali krik smrtno zadetega. Na cesti se je vršil strašen prizor. Mimo hiš so hiteli krščanski beguni, trkali na vrata in prosili varstva in pomoči. Razdivjana množica jim je sledila.

Maron in Ali sta zapahnila vrata in porinila velik tram pred nje. Zdaj je bučal vihar mimo vdovine hiše, kmalu je postalo zopet mirneje, in nato je zavladala smrtna tišina.

Ko je bilo že nekaj časa zunaj vse mirno, je rekel Ali: „Jaz grem gledat, kaj se je zgodilo.“

„Spremim te,“ pristavil je Maron odločno.

„Ne, ostani tu pri materi in sestri,“ zavrnil ga je Ali. „Kakor hitro zvem, da vam preti nevarnost, se povrnem in vam pokažem pot, po kateri boste lahko ubežali.“

„Gospodin,“ rekla je vdova in segla Aliju v roko, „težko mi je, da se radi nas podajete v nevarnost. Če Turki zvedó, da ste naklonjeni kristjanom, ste tudi vi izgubljeni. In dvakrat bridka bi mi bila misel, da morate umreti nekrščeni.“

„Ne skrbite preveč zame,“ odvrnil je Ali. „Ime mojega očeta in turška obleka me bosta varovala. Toda — molite zame!“

Pri teh besedah, katere je izgovoril tako tiho, da so jih navzoči komaj slišali, je podal Maronu roko. Ta ga je spremljal skozi stranska vrata in mu pokazal pot v malo obljudene ulice. „Maron, če bežite vi, pobegnem tudi jaz. Jaz nimam več očetovske hiše,“ s temi besedami se je poslovil od prijatelja in hitel v mesto, iz katerega se je še vedno razlegal divji hrup.

Ko mu je bil izginil Ali izpred oči, se je vrnil Maron v sobo in pokleknil z materjo in

sestro pred podobo žalostne matere božje. Dolgo časa so molili, da bi jih Bog obvaroval preganjanja, ali jim dodeli moči in stanovitnosti, če bi jim bilo treba življenje dati za sveto vero. Molili so tudi za Alija in za uboge krščanske brate.

Predno nadaljujemo povest, nam je treba razložiti povod preganjanju krščanskih Maronitov.

2. Maroniti in Druzi.

Na lepem Libanonu in njega dolinah stanujeta dva povsem različna naroda: krščanski Maroniti in pol poganski Druzi. Že nad 800 let živita v smrtnem sovraštvu in se skoro neprestano bojujeta. Nekdaj temu ni bilo tako. Izprva so tu stanovali samo Maroniti, kateri so že v starih časih prejeli krščansko vero in jo čisto ohranili do današnjega dne, krepko se vstavlja je prigovarjanju in zapeljevanju Turkov in Arabcev. Ko se je Carigrad ločil od rimsko-katoliške cerkve in začel pošiljati svoje apostole tudi v Libanon, ostali so pobožni gorski prebivalci zvesti Rimu. Da so sveto vero neizpremenjeno ohranili do današnjega dne, imajo v prvi vrsti zahvaliti svetega puščavnika Marona. Ta je živel okoli leta 420. v samotni duplini na Libanonu. S pridigovanjem, z molitvijo in dobrim zgledom je navduševal rojake

in jih potrjeval v veri. Po tem svetem puščavniku so dobili Maroniti svoje ime.

Do l. 1000. po Kr. rojstvu so živeli pod raznimi vladarji zadovoljno in v lepem miru na lepih domačih gorah. Okoli l. 1000. po Kr. rojstvu pa je prišel od juga sem divji mohamedanski narod. Bili so to Hakemiti ali Druzi. Od te dobe je izginil vnanji mir s teh lepih pokrajin. Druzi so neprestano nadlegovali in zatirali Maronite.

Obema narodoma so zadnja stoletja gospodovali knezi ali emiri iz arabske rodbine Šebab. Med najgrozovitejšimi vladarji je bil emir Bešir, ki je vladal od l. 1800. do 1840. Da bi si pridobil denarja in si utrdil gospodstvo nad Maroniti, je zaukazal oslepiti mnogo nasprotnikov in jim roke odsekati. Prizanesel ni niti članom lastne rodbine. Več kakor enkrat so se uprli ubogi Maroniti in pognali sovražnika v beg. Ta pa jih je vsakokrat zopet podjarmil, in potem so morali plačevati desetkrat več davkov kot poprej.

L. 1840. so prišli nesrečnim Maronitom na pomoč Angleži združeni z Avstrijani in so premagali tirana. Emir Bešir se je moral odpovedati kroni, Angleži so ga peljali kot jetnika na Angleško. Toda Maronitom tudi zdaj ni napočila doba prostosti. Prišli so pod turški jarem, ki je bil sicer nekoliko lažji kakor oni, katerega so do tedaj nosili; a tudi ta jih ni obvaroval sovražnih napadov divjih Druzov. Iskali so pomoči pri Franciji, toda to je vzbu-

dilo sumnjivost pri Turkih in Druzih, kateri so se že tako bali, da ne bi podjarmili Francozi vse Palestine.

Sumnjivost in vladeželjnost je privedla Turke do strašnega sklepa. Turški paša, stolujoč v Bajrutu, je skrivno zaukazal Druzom, naj pomoré vse kristjane. Sultanovim namestnikom pa je prepovedal, kristjanom na kakršenkoli način pomagati. Meseca maja l. 1860. je izbruhnil že dolgo skrivaj tleči ogenj sovraštva. Druzi so planili na Maronite, požgali jim vasi in pomorili prebivavce. To je bil povod strašnemu, tri mesece trajajočemu preganjanju, o katerem govori prvo poglavje. Toda vrnimo se zopet k osebam, katere smo pustili v tolikem strahu in toliki žalosti.

3. Beg.

Mrak se je vlegel na zemljo. Ali je tekel po ozkih ulicah, kolikor se je dalo, da bi čim preje dosegel očetovo hišo. Kar naenkrat obstane ves preplašen. Pred seboj je zagledal kup mrtvih trupel. Stopi bliže, da bi videl, ali je še kdo tu ležečih pri življenju, kateremu bi mogel pomagati. Toda, o groza! Trupla niso bila le obglavljena, manjkalo jim je tudi rok in nog. Med njimi je zapazil tudi truplo krščanskega duhovnika, kateri je večkrat zahajal v Maronovo hišo. Nepopisna žalost ga je prevzela, ko si je domislil, kako grozovita osoda

čaka njegove krščanske prijatelje. Že je hotel dalje iti, ko planeta nanj izza bližnjega ogla dva Arabca s privzdignjenim bodalom.

„Ti si krščanski pes, ti moraš umreti!“ sta vpila.

„Ne, jaz nisem kristjan,“ odgovoril jima je Ali, hoteč se rešiti iz njunih rok.

„Kako pa, da si ta trupla glasno vzdihovaje ogledoval,“ zavrnil ga je Arabec. Ali ni vedel, kaj naj bi odgovoril. Iskal je izgovora, kar ga je prehitel Arabec in rekel drugu: „Mladenič je turško oblečen, in ne smeja mu žalega storiti, dokler si nisva svesta, s kom imava opraviti.“

„No, dobro,“ odgovoril je nagovorjeni in izpustil Alija, „pokaži, da si pravi mohamedan in reci: Bog je Bog, in Mohamed je njegov prerok.“ Ali je ponovil te besede, pa tako zamolklo in tiho, da je s tem vzbudil v Arabcih še večji sum.

„Ti nisi pravi mohamedan, ampak kristjan, omahljivec,“ rekel je prvi. „Besede si izgovoril tako boječe kakor vsi odpadniki. In čemu si se mudil tako dolgo pri mrtvih truplih? Česa si iskal? Morebiti svojih sorodnikov?“

Zdaj si je domislil Ali, kakor se mu je zdelo, dober izgovor. Zato je rekel Arabcu: „Bojim se kristjanov, ker nimam orožja; zato sem gledal, ali ne bi mogel vsaj noža dobiti, s katerim bi se branil.“

„Če je temu tako,“ odvrnil mu je nagovorjeni, „ti lahko pomagam. Tu imaš nož, jaz

imam teh dovolj; zdaj pa pojdi z nama in vrlo pomagaj kristjane moriti, kakor se spodobi pristnemu mohamedanu.“ Pri teh besedah sta ga vzela v svojo sredo in ga peljala proti glavnemu trgu, od koder je prihajal velik ognjeni sij. Ali jima je moral slediti, pa tresel se je na vsem životu. Hud boj se je vnel v njegovem srcu. Vest ga je pekla, da se je zlagal. Kako je zdaj obžaloval svoj lažnivi izgovor! Menil je, da ga bo izmišljeni izgovor rešil, in zdaj ga je spravil še v večjo zadrego. Trdno je bil sklenil, da ne bo v nobenem slučaju umoril kakega kristjana. V tem hudem notranjem boju je začel na tihem moliti, kakor je bil ravno slišal pri svojih krščanskih prijateljih: „Oče naš, kateri si v nebesih, posvečeno bodi tvoje ime! Reši me zlega! Ne dopusti, da bi postal morivec! Oče naš, daj nam danes naš vsakdanji kruh! Oče, reši me zlega, reši me iz rok Arabcev.“

Tako je mešal v strahu in trepetu posamezne očenāševe prošnje. Pa ljubi Bog ga je razumel in mu pomagal. Ko so dospeli na glavni trg, je zbesnela množica ravno ropala krščansko hišo. Arabci in Druzi so nosili iz nje ugrabljene stvari, drugi so jo zažigali na vseh straneh. Ropaželjnost se je polastila tudi obeh Arabcev, ki sta še vedno držala Alija. Nista se mogla premagati, nehoté sta ga izpustila in hitela ropat. Ta trenotek pa je porabil Ali in izginil v množici. Naglo je hotel zapustiti trg, kar zasliši za seboj zopet oni

strašni glas, ki mu je že dvakrat pretresel srce in mu zopet zdaj segel globoko v dušo. Ali se je obrnil in zagledal na nasprotnem koncu trga svojega očeta, kako je ta zdivjano množico hujskal, naj pomori iz goreče hiše bežeče kristjane. Kolika prevara za Alija!

Nameraval je domov hiteti in tam očeta klečé prositi, naj ne omadežuje svojih rok s krvjo nedolžnih kristjanov. In zdaj ga je tu videl tako divjega, kakor bi ga bil gnal sam peklenski duh. Spoznal je, da bi bile vse prošnje zastonj; uvidel pa je tudi, da je skrajni čas rešiti Marona, njegovo mater in sestro, kajti del mesta, v katerem so stanovali kristjani, je že gorel na več krajih. Domov hité je premišljeval, kako bi mogel odpeljati prijatelje varno iz mesta. Bal se je vsakega mohamedana, katerega je srečal. Ker je pa še vedno držal v roki krvavi nož, imeli so ga Arabci za preganjavca kristjanov in pustili so ga mirno iti svojo pot; da, celo hvalili so njegovo srčnost. Zdaj mu je prišla prava misel. Svojim prijateljem hoče oskrbeti turško obleko in krvava orožja in jih na ta način popeljati iz mesta.

Domov prišedši, ni našel nikogar v hiši. Brzo je stekel po stopnjicah v svojo sobo, zagrabil v omari turško obleko za Marona in vzel iz hranilnice ves denar kakor tudi prstane in dragocenosti, katere je podedoval po svoji umrli materi. Toda kje naj dobi obleko za Maronovo mater in sestro? In vendar ne smeta

bežati v temnobojni obleki, kakršno so nosili Maroniti. Takoj bi jih mohamedani spoznali in umorili.

To premišljeva, mu je prišlo na misel, da je morebiti še v hiši obleka umrle matere. Hitro je stekel v materino sobo. Tam v kotu je stala omara. V naglici je razmetal staro obleko in vzel dva velika pisana plašča, dva gosta pajčolana in dva turbana za ženske. Bolj živo kakor kdaj stopila mu je zdaj pred oči podoba ranjke nepozabne matere, in neizrečeno milo se mu je storilo. Potok solza se mu je vлил po licu. Vse, kar je držal v roki, je vrgel na tla, pokleknil in klical: „O mati, mati! Odpusti mi, da ostavim očeta; če ne bežim, postanem morivec! Prijatelje moram rešiti, ti bi mi ne velela drugače. O nepozabna mati, pomagaj mi in prosi zame!“

Pri teh besedah je ugasnil svetilnico in se splaznil z obleko pod pazduho tiho po stopnjicah. Po stranskih potih je tekel v ulice, kjer je stanovala vdova z otrokoma. Tje dospevši, je potrkal boječe na vrata in klical: „Maron, Maron!“

„Kdo si?“ odzovel se mu je glas od znotraj.

„Ali, tvoj prijatelj; odpri hitro!“

Vrata so se odprla, in Ali je vstopil. Preplašena se je umaknila vdova korak nazaj, zagledavši krvavi nož v Alijevi roki.

„Kaj, vi ste zaradi nas koga umorili?“ je vprašala.

Ali poklekne, povesi glavo in pazljivo posluša krščanske molitve. (Gl. str. 8.)

„Ne, ne,“ odgovoril je Ali pomirovavno. „To krvavo orožje mi je podaril Arabec. Ta nož mi je pomagal domov, pripeljal me je zopet nazaj, in me bo še nadalje varoval.“

„Čegava je ta kri?“ vprašal je Maron.

Ali je pogledal nož in odgovoril boječe in obotavljajoče: „Menim, da je kristjanov kri.“

„Kristjanov kri?“ vzkliknila je mati in iztrgala Aliju nož. „Slišita li, otroka moja, to je kristjanov kri, mučeniška kri.“ Potem je pokleknila pred podobo Križanega, povzdignila nož in molila: „O moj Odrešenik, glej na kri svojih otrok; darujem ti jo in ž njo tudi svojo kri in kri svojih otrok. O moj Zveličar, stoj nam na strani v smrtnem boju!“

Stara gospa je vstala, spoštljivo opazovala strjeno kri, obrisala jo s prsti in zaznamovala svoje celo in čeli svojih otrok s svetim križem, rekoč: „Otroci, to je mučeniška kri; naj bi meni in vama podelila moči za Kristusa umreti!“

Strmé je gledal Ali srčno mater in premišljeval, odkod ji pač dohaja tolika moč in veselost; kajti umreti ali koga umoriti se je zdelo njemu enako strašno. Iz tega premišljevanja ga je zbudilo vdovino vprašanje: „In kaj nam je zdaj storiti? Ali ostanemo, ali bežimo?“

V kratkih besedah ji je razložil Ali položaj mesta in ji povedal, da bodo najbrže stanovanja kristjanov kmalu žrtev plamena in da je skrajni čas, da zapusté mesto. Potem jim je podal obleko, katero je s seboj prinesel in

pomagal Maronu, preobleči se v Turka. Ko sta mati in hči spravili in povezali svoje najboljše in najdražje imetje, sta se ogrnili s plaščem, in vsi so bili na beg pripravljeni. Že so hoteli hišo zapustiti, kar vpraša Judita: „Kam bomo bežali? Ali ne potrebujemo nič živeža?“ „Prav imaš, otrok moj,“ odgovorila ji je mati. „Tvoj dobri angel te je na to spomnil. Najbrže bomo morali iti daleč v goré. Maron, idi v klet in prinesi iz nje ves kruh in nekaj vrčev vina, to bomo vzeli s seboj.“

Maron je storil, kakor mu je velela mati. Kruh in vrče so priložili drugim stvarjem. Potem je pokleknila vdova z otroki še enkrat pred podobo Križanega in njega matere, priporočila se je božjemu varstvu in — zapustili so hišico, katere niso nikdar več videli.

Ko so naši beguni stopili na prasto, je bilo po temnih ulicah vse mirno; le v daljavi se je videl sij gorečih hiš. Ali je hitel naprej, da bi pred svojimi varovanci dosegel južno-vzhodna sidonska vrata. Naenkrat se mu noga izpodtakne. Hitro se skloni in vidi, da leži na poti mrtvo truplo. Zato opozori svoje prijatelje, da ne bi kateri izmed njih padel in hoče dalje hiteti. Pa že je bil Maron pokleknil poleg trupla in poljubil mrtvo roko; tudi vdova je obstala in vprašala sina, če še biva življenje v mrtvih udih. Maron ji je zanikal, ker je bil zapazil, da je truplo obglavljeno.

Ali poprosi svoje prijatelje, da bi nadalje ne obstajali pri mrtvih truplih. To početje bi

vzbudilo sumljivost pri Turkih. Maron pa mu je odvrnil: „Iz vsega srca sem ti hvaležen, da mi rešiš mater in sestro; toda če bi naletel na kristjana, ki je še pri življenju, ne mogel bi ga pustiti brez pomoči. Vi bi dalje bežali, jaz pa bi nesel ranjeno truplo v našo hišico, in tam bi mu tako dolgo stregel, da bi Bog sam odločil našo usodo.“

„Maron ima prav,“ pristavila je Judita. „In mi bi tudi ne zapustili Marona. Ž njim bi se nazaj vrnili in stregli bolnike. Kajti kar storimo kateremu naših bratov, storimo Bogu samemu.“

Ali je na tihem občudoval veliko ljubezen do bližnjega, zraven si je pa prav pristrčno želel, da ne bi naleteli več na umorjene kristjane. Zdaj so prišli do glavne ceste, ki je peljala k mestnim vratom. Vse je bilo tiho. Ali pogleda še enkrat previdno na vse strani, če jih pač nikdo ne opazuje, potem pravi Maronu: „Potegni sabljo in idi poleg sestre. Jaz popeljem tvojo mater; če srečamo sovražnika, zavihtiva sablji in vpijva: ‚Alah je Alah, Bog je Bog in Mohamed je njegov prerok.‘ S tem bova sovražnike varala in nas rešila.“

„Ne,“ zavrne ga Maron, „tako ne bom klical, s tem bi zatajil svojo vero, in tega ne smem storiti, tudi na videz ne. Toda sabljo bom pogumno sukal in zraven že kaj klical, kar bo sovražnike varalo.“

Ali je bil le na pol zadovoljen s tem odgovorom, in zelo se je bal, da se bo vsa stvar

slabo iztekla. Pa za zdaj je molčal in hitel po cesti dalje, podpirajoč mater. Že so se videla velika mestna vrata. Na cesti ni bilo nikogar. Ali je veselo vzdihnil, ker je menil, da so vsi srečno rešeni. Pa ko so se približali vzhodnim vratom na sto korakov, plane izza temnega vratnega obloka sedem čudnih postav, ki jim zapró pot.

Ali se je tresel po vsem životu. Maron pa mu šepne: „Naprej, vrniti se ne moremo. Oni so nas že videli in bi nas zasledovali. Pogum, Ali! Kliči, kar hočeš in pojdi za menoj!“

S temi besedami je drvil, sestro za roko peljaje, proti vratom. Sabljo vihteč je klical na ves glas: „Zmaga, zmaga! Bogat plen, bogat plen!“

To je osrčilo tudi Alija. Za svojim prijateljem gredoč, je vpil v enomer, kolikor se je le dalo: „Bog je Bog in Mohamed je njegov prerok!“ Tako so prišli do vzhodnih vrat in spoznali, da jih obdaja sedem oboroženih der- višev in brani kristjanom izhod. Kako so se ti čudili tej ponočni družbi, tako ženskama, ki sta bili po turški navadi s pajčolanom zakriti, kakor njunima spremljevalcema, ki sta bila navidezno za daljno pot pripravljena. Zato so jih obstopili in vprašali: „Kdo ste? Kam greste?“

Ali ni vedel, kaj bi odgovoril. Maron pa je zavihtel nož in klical: „Zmaga, zmaga! Mi smo otroci svetnikov in častivci pravega bož-

jega preroka. Poglejte, kako bogat je naš plen!"

Pri teh besedah vrže dervišem pest srebernikov, za katere so se hlastno spoprijeli. „Aj, kaj čakamo tu zaman bežečih kristjanov?“ pravi prvi derviš svojim ničvrednim tovarišem. „Do zdaj še ni bilo nikogar in med tem nam tudi izgine plen.“

„Seveda,“ pristavi Maron. „Tu zamorete čakati, kakor dolgo vam drago. Kristjani so se poskrili v francoskih konzulatnih poslopjih. Po hišah pa je še plena dovolj.“

„Mi nočemo prazni ostati!“ zavpijejo derviši in drvijo v mesto. Dva pa sta ostala. Eden izmed njiju je gledal Marona sumljivo, nezaupno in zašepetal drugu: „Meni se zdi, da sem videl fanta danes zjutraj pri severnih vratih, kjer smo morili kristjane. On pa jih je hotel varovati. Stavim, da je kristjan.“ Derviš zagrabi Marona za roko in pravi: „Poslušaj me, reci za menoj: Bog je velik in Mohamed je njegov prerok!“

Maron je obledel in molčal. Bal se je za mater in sestro. Derviš mu zaukaže drugič. Zdaj stopi Ali Maronu na stran, tako da je stal za derviševim hrbtom. Maron pa odgovori odločno: „Ne, jaz ne verujem v vašega preroka, jaz sem kristjan!“ V istem trenutku ga udari derviš s sabljo po glavi, kri se mu vlije in on pade nezavesten na tla. Da ni Ali močnega udarca vsaj deloma preprečil, bil bi ga derviš popolno usmrtil, Ali vrže prvega der-

viša na tla, drugemu pa zažene pest peska in cestnega prahu v oči, da tudi ta pade. Nato prime Marona pod pazduho, pelje ga skozi vrata in namigne materi in hčeri, naj jima sledita. Vsi so vedeli, da je treba kar najhitreje bežati; kajti derviša sta že vstajala, da bi begune dalje preganjala. K sreči je bil izgubil Ali med bojem svoj denar, obleko in vse dragocenosti. Na te sta planila derviša in si delila rop.

Med tem se je mala družba precej oddaljila in je srečno dospela do turškega pokopališča. Srečno je prekoračila zid in se plazila kolikor mogoče tiho med visokimi nagrobnimi spominki dalje.

Naenkrat se zaslišita derviša pred pokopališčnim zidom. Maron zašepne: „Obstojmo! Pokleknimo! Če smo popolno mirni, nas ne bodo mogli najti.“ Vsi so slušali povelju. Derviša sta splezala na zid in gledala pazljivo okoli. Ker je bila pa noč nenavadno temna, nista ločila sklonjeno klečečih od nadgrobnih kamenov in se vrnila zopet v mesto.

Ko je bilo vse okoli že zdavnej popolno mirno, se je splazila mati vdova na kolenih k svojemu sinu, objela ga in mu rekla: „Ljubi, ljubi otrok! Hvala ti za to srečo! Ponosna sem, da sem tvoja mati, kajti zdaj si spoznavavec in vreden sin očeta — mučenika!“

Mati in sin sta se dolgo držala objeta. Zdaj se je priplazila tudi Judita, poljubila brata na krvaveče čelo in mu zavezala rano z belim

robcem. In ko se je čez nekaj časa tudi Ali približal, so ga vsprejeli z razprostrtimi rokami in ga presrčno zahvaljevali, da jih je rešil z nevarnostjo lastnega življenja. Nato pravi vdova: „Ljubi otroci, zahvalimo tu med mrtvimi predobrega Boga, da nam je pomagal in prosimo ga nadaljne pomoči, da bomo srečno hodili po poti, po kateri nas vodi njegova neizvedljiva previdnost.

Pokleknili so in molili. Bog jih je uslišal, okrepčal in potolažil njih srca. Potrebovali so pa tudi srčnosti in utehe, ker čakalo jih je še veliko trpljenja.

4. Rešitev iz ognjene peči.

Ubogi beguni so molili že dobre pol ure, ko pravi vdova: „Otroci, tu klečimo zdaj kakor nekda Jezus pred svojim trpljenjem na Oljski gori. Molimo torej tudi mi po Njegovem vzgledu: „Oče, če je mogoče, reši nas grozovitih Druzov in obvaruj nas smrti pod turškim mečem. Pa ne naša, ampak tvoja volja naj se zgodi!“

Maron, Judita in Ali ponové besede. Ko so se tako popolno vdali v božjo voljo, so čutili velik mir v svojih srcih. Začeli so se posvetovati, kam naj bi bežali. Ali je menil, da bi bilo najbolje, če bi mogli dospeti na morško obrežje. Tam bi jih vsprejela krščanska

ladja in jih popeljala v Bajrut, glavno mesto Sirije, kjer bi bili varni pred grozovitimi Druzi. Vdova pa mu je odvrnila: „Ali, vi ne poznate Druzov. Jaz sem doživela že marsikatero preganjanje in pomnim, da so Druzi v prejšnjih letih tudi na morskem obrežju pazno čuvali, da ne bi jim kdo ušel. Vidite li goreče baklje na morju; kmalu bodo vzplamenele tudi krščanske hiše; ni mogoče misliti, da bi dospeli neopaženi na morško obal.

Stara izkušena gospa je imela prav. Odsev gorečih hiš je kmalu razsvetljeval do zdaj v temo zagrnjeno pokopališče; tedaj naši beguni tudi tu niso bili več varni.

„Toda kam naj bežimo?“ vprašala je Judita.

„V goré, otroci, v goré,“ odgovorila je vdova. Medtem je vstala in pobirala svoje reči. „Da, otroci, v gorah so našli kristjani še vedno najboljšega varstva. Gledati moramo, da dosežemo vas Djecin, katera leži kakih pet ur vzhodno od tu v gorah. Tam stanuje okoli 2000 Maronitov; ako so srčni, zamorejo sebe in nas braniti zoper sovražnike.“

Ta predlog so vsi enoglasno sprejeli. Predno so pa odrinili, rekla je vdova Aliju: „Priatelj, ali se ne boste zdaj vrnili k očetu v mesto? Za nas ste dovolj storili, zdaj morate misliti na svojo lastno rešitev.“

Ali pa ji je odločno odgovoril: „Jaz se ne povrnem več k očetu. On bi me silil, da

morim kristjane; in če bi mu povedal, da nočem biti več Turek, bi me usmrtil.“

„In zakaj nočete več biti Turek?“ vprašala ga je vdova.

„Ker nimajo ljubezni in usmiljenja do bližnjika,“ odvrnil ji je Ali.

„In kaj hočete zdaj postati?“ vprašala je vnovič.

„Tega še ne vem,“ je odgovoril in pristavil: „Molite zame, da mi Bog pokaže svojo voljo.“

„To hočemo storiti in zdaj: naprej!“ S temi besedami je nastopila vdova pot. Kmalu so dosegli ozidje. Ali in Maron, kateri ni opešal vsled izgube krvi, sta pomagala ženskama čez zid. Potem jih je peljala pot še nekaj časa med rodovitnimi vrtili. Judita se je vsak trenutek ozrla na goreče mesto, da ji je Maron šaljivo pretil: „Pazi, Judita, če se boš vedno ozirala, zgodilo se ti bo, kakor Lotovi ženi, in izpremenila se boš v solnat steber.“

Judita se je sramovala svoje radovednosti in šepnila materi: „Slišite, mati, kaj govori Maron. V tej strašni nevarnosti se more šaliti.“

„Da,“ odgovorila ji je ta, „štirje bežimo kakor nekdaš Lot s svojimi iz gorečega mesta.“

„Kdo pa je angel, ki nas vodi?“ vprašala je Judita

„To je Ali,“ odgovoril ji je Maron; položivši roko na prijateljevo ramo, je nadaljeval: „Vendar menim, da ni prav, da se šalim v toliki nevarnosti.“

„Moj sin, taka šala dopade Bogu,“ podučila ga je vdova. „Kdor se v nesreči šali, kaže, da ima dobro vest, in da trdno zaupa v Boga. Slišala sem, da se tudi naš sv. Oče Pij IX. šalijo v najbridkejših poskušnjah.“

Pot v Djecin je peljala nočne begune nekaj časa poleg malega potoka, ki je prihajal iz gorovja in se pri Sidonu izlival v morje. Ko so hodili ob bregu šumeče vode, je rekel Maron Aliju: „Priatelj, če bi te sovražniki prijeli in umorili, ali ne bi hotel z nami v nebesa?“

„Seveda, Maron,“ odgovoril mu je Ali vneto, „jaz hočem zmirom z vami združen biti.“

Dobro“, nadaljeval je Maron, „potem izreci v nevarnosti iz globočine srca sledeče besede: ‚Moj Bog in oče v nebesih, jaz verujem vse, kar si ti ljudem razodel, verujem tudi v Kristusa, tvojega edinorojenega Sina; zaupam v tvoje usmiljenje in obžalujem iz celega srca vse grehe svojega življenja. Jaz odpustim svojim sovražnikom in morivcem. Oče, odpusti jim tudi ti, ker ne vedo, kaj delajo.‘ Ali hočeš tako moliti?“

„Da, hočem,“ odvrnil je Ali, „toda ponovi mi še enkrat besede.“ Maron je to storil, in potem jih je Ali tako dolgo ponavljal na tihem, da so se dobro utisnile njegovemu spominu.

Pot je postajala zmerom ožja in strmejša, nevarno je bilo hoditi dalje, zato so počivali

do jutra. Čim dalje so prišli po odpočitku, tem bolj divja in samotna je postajala okolica. Na vsakem vrhu in v vsakej dolini so ležale vasice, toda na polju ni bilo videti človeka, tako da se je Maron osrčil in rekel: „Na daleč okoli ni videti nobenega Druza. Gotovo so se vsi podali proti Sajdi na morsko obrežje, in brez nevarnosti dosežemo Djecin.“

Vdova je zmajala pomenljivo z glavo in rekla: „Ne, moj sin, motiš se. V vseh teh vaseh, ki jih vidimo na okoli, prebivajo Metuali in Druzi. Da ni nikogar na polju, je slabo znamenje. Najbrže so se kje zbrali, da bi oropali krščansko vas. In mogoče je, da hočejo z združenimi močmi napasti ravno Djecin.“

Komaj je bila vdova te besede izgovorila, zaslišali so v veliki daljavi več strelov, ki so odmevali od skal. Preplašeno so se potniki spogledali in hiteli na visoko skalo, odkoder se je videlo v dolino proti Djecinu. Tam zagledajo dolgo vrsto ljudi, ki so v divjem begu zapuščali vas. Na višavah in v grmovju so pokale sovražne metualske puške.

„O ti nespametni,“ pravi vdova, „zakaj zapuščajo vas, kjer bi se bili lahko dolgo branili. Na prostem polju so izgubljeni.“ In vdova je imela prav. V dolino je bežalo iz Djecina kakih 2000 ljudi. mož, žen in otrok. 300 obo-roženih mož jim je sledilo, da bi jih branili zoper sovražnike. Toda Druzi so se bili poskrili za drevje in skalovje in so odtod streljali na begune. Mnogo jih je bilo smrtno

zadetih, drugi so bili samo ranjeni in so obležali ob poti, kjer jih je prebodel sovražni nož ali turško bodalo. Maron je bil bled od jeze, roki sta se mu krčili in proti daljnim Druzom ju dvignivši, je vzkliknil: „O Bog, pošlji ogenj z neba na te trinoge!“

Pa vdova ga je zavrnila in rekla: „Mislimo raje, kako bi pomagali svojim bratom.“

„Kako naj jim pomagamo?“ je rekel Ali, „saj sva samo dva in brez orožja.“

Nekaj časa je gledala vdova okoli, ne vedoč si svetovati, potem pa je naglo rekla: „Če beže prebivavci po tej poti dalje, bodo vsi, ki bodo še živi v Sajdo prišli, tam smrt našli. Maron, Ali! Tecita hitro skozi grmovje v dolino in pripeljita nesrečneže po oni ozki stezi k nam. Možje naj branijo vhod v sotesko, kakor dolgo le morejo in potem naj se nam pridružijo.“

„Da, grem, mati,“ pravi Maron veselo. Mati mu naredi sv. križ in ga gorko poljubi na čelo.

„Idi, moj sin,“ pravi mati, „Bog bodi s teboj. Če umreš za svoje brate, bom ponosna nate.“ Nato pa se je obrnila, da bi skrila solze.

Kakor srni sta hitela Maron in Ali v brzih skokih v dolino. Ko sta prišla do jokajočih in molečih begunov, sta jima pokazala pot v sotesko. Izprva je množica osupno gledala in ni hotela slušati. Ko je pa zvedela da tudi v Sajdi, kamor je bila namenjena bežati, preganjajo kristjane, je sprejela svet. Mladi in močni so po-

magali otrokom in slabotnim ženskam plezati skozi sotesko. 300 oboroženih mož pa je obstopilo sotesko ali se poskrilo za drevje, da bi branili svojce. Zdaj so bili Druzi na škodi, ker so morali streljati navzgor, in jim je drevje zakrivalo kristjane. Marsikak Druz je padel, ker ga je zadela rojakova krogla, in preganjanje je bilo čim dalje manj silovito.

Po dveurnem boju in plezanju so dospeli na vrh gore. Majhen gozd je stal kakor trdnjavica na gori; v njem so rasli hrasti in jelke, tu so upali najti varno zavetje. Že so hoteli vsi tje bežati, kar jim stopita Maronova mati in Judita nasproti in jim razodeneta, da sta Maronitinji. Vdova je svetovala možem, naj se ne poskrijejo v gozdu, ker bi jih sovražniki lahko obdali od vseh strani in jim preprečili nadaljni beg. Branijo naj temveč strmo goro in sotesko, kajti Druzi gotovo ne bodo silili naprej, ako bodo videli, da pade vsak, ki poskuša dalje prodreti.

Toda možem je upadel pogum, ker so izgubili veliko število bojevnikov. Ženske in otroci so tarnali in jokali, tako da možje niso več mislili na obrambo, temveč le na to, kako bi varno ušli. To ravno pa jim je bilo v pogubo. Srčna vdova jim je to naprej povedala, hoteč jih rešiti. Stopila je pred može in jim je rekla: „Zakaj ste tako nespametno ravnali in ste zapustili vas? Če bi jo bili srčno branili, bi vas Druzi ne bili mogli premagati in ne bi vas morili kakor volk ovce. Ali ne veste,

da ravnajo Druzi kakor volkovi, ki napadejo človeka le na prostem, a se ne upajo nadlegovati ga na domu? Ali ne veste, da so vaši sovražniki kakor satan? Če pred njim bežimo napada nas vedno bolj divje in grozovito. Beži pa, če se mu možko ustavljamo. Branite torej to strmo goro; zastopite vsako drevo in vsak grm in streljajte na sovražnika, kadar se bo bližal. Toda streljajte premišljeno in mirno, da bo zadela vsaka vaših krogel, in Druzi ne bodo nikdar prišli tu gori.

Te srčne besede, ki jih je govorila stara, častitljiva gospa, so naredile velik vtis na može. Star Maronit snegobelih las ji je pritrdil in rekel rojakom: „Ona ima prav, ona ima prav! Preje smo se dali Druzom zapeljati, ker so nam obljubili, da bodo z nami usmiljeno ravnali, ako jim prepustimo hiše. Zdaj pa storimo, kar nam svetuje modra gospa. Razdelite si stališča, ne pustite sovražnika blizu, in streljajte varno!“

Ravno so hoteli možje izvršiti povelje svojega starešine. ko je nov nesrečen dogodek uničil načrt. V daljavi se je namreč vzdignil proti nebu gost oblak dima in ognja. Druzi so bili zažgali vas Djecin. Pri tem pogledu so zagnale žene in otroci strašno vpitje. Tudi možje so v preveliki žalosti kar otrpneli. Misel, da izgube vse premoženje, da se jim pokonča vas, kjer so živeli tako srečno in zadovoljno, vzela jim je vso moč. Roke so stiskali v pest, in solze sovraštva so jim lile v brado. Med

tem se je splazilo nekaj Druzov v obližje kristjanov; naenkrat počí več strelóv skupaj, in nekaj ranjenih Maronitov pade kričé na tla. Grozovit strah se polasti ostalih; v divji zmešnjavi bežé možje, žene in otroci v gozd na vrhu gore. V goščavo prišedši, so se vrgli vsi onemogli in obupani na tla in so jokali in stekali. Oboroženi možje pa so ob robu gozda čuvali. Nekaj trenutkov je bilo vse mirno. Kajti Druzi so se bili posvetovali, kako bi pregnali kristjane iz goščave in jih tem ložje pomorili. Izkušena vdova, katera je s svojimi otroci tudi dosegla gozd, je pregledala nakane sovražnih Druzov in slutila najhujše. Zato je rekla dečkoma: „Tecita hitro na nasprotno stran gozda in poglejta, ni li tam soteske ali varne dupline, kamor bi se skrili.“

Maron in Ali sta stekla. Med tem pa sta peljali vdova in Judita vse žene in otroke, ktere sta mogli pregovoriti, da so vstali in se jima pridružili, na varnejši kraj sredi gozda. Okrepčali sta jih tu s kruhom, vinom in smokvami. Zdaj jim je vse prav prišlo, kar so s sabo vzeli; kajti mnogo begunov je bilo že tako slabih, da niso mogli dalje. Naenkrat nastane ob robu gozda silovito vpitje: „Gori, gori! Druzi so zažgali gozd, gorje!“

In tako je žalibog tudi bilo. Druzi so zažgali suho travo na pustinji, ki se je razprostirala okrog gozda, in kmalu je začel tudi ta goreti. Divje obupanje se je polastilo bežečih

kristjanov, nekateri so skočili v ogenj, da bi ušli iz gozda. Toda, ko so srečno dospeli na prosto, so jih Druzi ali postrelili ali pobili. Bilo je grozovito klanje. Mnogo jih je obstalo v grmovju, kjer so zgoreli. V gozdu je odmevalo tulenje, jokanje in zdihovanje. Vdova in Judita sta poklenili pod hrastom in molili.

Kmalu sta se vrnila Maron in Ali in sporočila, da oblegajo Druzi gozd na treh straneh; na četrti pa je strma skala, čez katero ni mogoče priti navzdol. Vdova je hitro vstala in rekla ženam, katere so bile krog nje: „Sledite nam! Mi vas rešimo!“

Nato je prišla par otrok za roko in hitela proti skali, kamor ji je Maron kazal pot. Hitro so zvezali rute, plašče in pasove v vrv, in po tej so se spuščali doli. Kateri so srečno dospeli navzdol, so klicali drugim: „Duplina, duplina!“ To je osrčilo druge, sledili so jim in se poskrili v globoki in temni duplini, ki je bila ob vnožju skale. Nazadnje sta bila na skali le še Maron in Ali. Ko se je bil tudi Ali spustil po vrvi, oziral se je še Maron, če ni nikogar več rešiti. Videč, da ni človeka v bližini, odveže vrv od drevesa, na katero je bila pritrjena, ovije jo dvakrat okoli tega in zdrči, držeč oba konca, navzdol. Potem spusti konec in potegne celo vrv za seboj, da bi Druzi ne zasledili njih bega. Vsi so se vrgli v jami na kolena, glasno hvaleč Boga, da jih je rešil iz ognjene peči. Toda dolgo še je bilo slišati pretresljivo jokanje nesrečnih bratov, ki

Ali reče pastirju, da so njegove koze tako lepe, da mu jih hoče trideset odkupiti. (Gl. str. 40.)

so goreli nad njimi v gozdu. V jami pa so tiho objokovale žene in otroci umrle može, brate in očete.

5. Vojna zvijača.

Bilo je pač kakih sto žen in otrok, katerim je rešila življenje vdovina modrost in Maronova srčnost. Duplina, v kateri so našli varno zavetje, je bila za vse dovolj velika in naokoli z grmovjem obraščena, ni se bilo bati, da bi jih kdo zasledil. Toda dolgo jim ni kazalo tu ostati, manjkalo jim je živeža. Razven malih koščekov kruha, katere so s seboj prinesle posamezne žene, niso imeli ničesar, s čemur bi si bili utolažili lakoto. Zraven tega je pa posebno otroke mučila žeja. Nekatere matere so hotele že po dvaurnem premolku zapustiti dolino in iskati ob vznožju gore studenca, kjer bi okrepčale svoje onemogle male. Toda vdova jih je zadrževala, predočevaje jim nevarnost, v katero bi prišli vsi beguni, če bi jih zasledil kateri izmed vohunskih Druzov.

Judita je odvezala culico, katere tudi v največji zmešnjavi in strahu ni bila izpustila iz roke in vzela iz nje precejšno število lepih sočnatih kaktovih smokev. Te je bila na begu sem in tje ob plotovih odtrgala in jih je zdaj razdelila med najhujše kričače, da so utihnili. Maron pa ji je šepnil na uho: „Judita, zdaj si bila zopet modrejša kot mi vsi.“

„Aj,“ odvrnila mu je Judita, „stavim, da ti nisi manj pameten od mene, in da boš kmalu našel pota in sredstva, katera nas bodo rešila iz hudega položaja.“

Maron si ni dal tega dvakrat reči, namignil je svojemu prijatelju Aliju in se splazil z njim do vhoda dupline. Sem in tje ju je objel iz gozda prihajajoči žareči dim. Naokrog je bilo vse tiho, samo nad njimi je še pokal goreči les.

Tam, kjer je grmovje malo prenehalo, sta mogla zreti v duplino, in zapazila sta, da so se pod goro Druzi zopet zbirali na poti proti Djecinu. Maron je rekel Aliju: „Prijatelj, naredil sem načrt, kateri bi vse nas rešil.“

Ali pa mu je odvrnil: „Jaz nimam veliko upanja. Druzi so zdaj raztreseni po vsi okolici; in če nas tudi tu ne ovohajo, moramo vendar umreti lakote.“

„To dobro vem,“ odgovoril je Maron, „zato ravno ne moremo tu delj časa ostati. Pogorišče bo zvabilo mnogo radovednežev, in ti bi nas lahko našli. Zato moramo bežati, toda ne vsi naenkrat, temveč v majhnih oddelkih in na različne strani. Vsi pa se zopet združimo v kaki varni maronitski vasi.“

„Toda kam naj bežimo?“ vprašal je Ali.

„To ravno moramo poizvedeti,“ odgovoril je Maron. Kakor hitro bodo odšli Druzi in bo napočil mrak, greva midva v dolino. Ne vidiš li tam-le kozje črede?“

Ali je sledil pazljivega očesa stegnjeni prijateljevi roki in prikimal. „Dobro,“ nadaljeval je Maron, „kozji pastir, katerega vidiš pri čredi na trati, je govoril preje z Druzi. Brezdvomno so mu povedali, katero maronitsko vas name ravajo najprvo napasti. To morava iz njega izvabiti; pomagal nama bo denar in prijazna beseda. Ti nastopiš smelo kot sin turškega muf-tija iz Sajde, — kar si v resnici, — in jaz kot tvoj služabnik. In da ne bova lagala, stopim od tega trenutka naprej v tvojo službo.“

„To je vse prav lepo,“ menil je Ali; „toda če nas Druzi srečajo, kaj potem?“

„Potem neustrašeno naprej!“ odgovoril je Maron. „Potem ne smeva nikake bojazni kazati, temveč ti pokličeš Druze, izprašuješ jih in jim daješ povelja, kakor bi te bil pooblastil tvoj oče. Bodi le dobre volje! Bog, ki nam je do zdaj pomagal, nam tudi nadalje ne bo odrekel svoje pomoči.“

Po tem pogovoru sta se vrnila mladeniča v duplino in sta označila ženam veselo novico, da Druzi odhajajo. Maron pa je poklical mater na stran in ji razodel svoj načrt. Pazljivo ga je poslušala mati in nazadnje vprašala: „Moj sin, kdo ti je dal to dobro misel?“

„Mati,“ odgovoril je mladenič, „ali nas niste učili, naj se zatekamo v zadregi k sv. Duhu, da nam pomaga z darom sveta? To sem storil preje, in koj mi je prišel ta načrt na misel. Zato tudi upam, da ga bom mogel izpeljati.“

„Da se ti bo posrečil, bomo vsi v duplini molili,“ odgovorila je mati. „Toda povej mi, Maron, kje misliš dobiti živeža za toliko ljudi? In brez živeža onemogle žene in otroci niso v stanu nastopiti poti v gorovje.“

„Tudi na to sem mislil,“ odgovoril je Maron. „Če bova le dosti denarja imela, bova kupila od onega pastirja del črede. Vsak oddelek begunov bo vzel s seboj nekaj koz, in mleko le teh jih bo redilo.“

„To je dobra misel, moj sin,“ rekla je vdova. „Storita vse kakor hitro mogoče. Potrebni denar bom ti jaz oskrbela.“

Nato je šla k materam in jim razodela Maronov načrt. Vse so se zelo razveselile in vrgle denar, katerega so imele pri sebi, v usnjato možnjo. To so izročile Aliju, kateri bo igral vlogo turškega gospoda. Ko je še vdova blagoslovila svojega sina, in tudi Alija, kateri jo je bil za to poprosil, sta se podala na pot. V dolini je postalo vse samotno in tiho, in solnce je bilo že globoko na zahodu. Vdova in Judita sta jo spremljali s skrbnim očesom, dokler jima nista izginila mladeniča, potem sta se vrnili v duplino in molili z ženami in otroki za srečen izid.

Maron in Ali sta se sprva jako oprezno dalje pomikala in gledala okoli, če ni pač nobenega Druza blizu. Vse je bilo mirno. Potem sta podvizala svoje korake in krenila na cesto, ki pelje iz Sajde v Djecin, da bi vsakdo menil, da prideta odtod. Solnce je ravno zašlo, in kozji

pastir se je bil po dal v svojo hišico, ki je stala nekoliko v stran ceste. Tje sta se podala mlada prijateljca, ko sta se že preje domenila, kaj bosta rekla pastirju. Glasno sta potrka la na vrata, in ko se jima je odzval močan glas, sta vstopila. Toda kako sta se prestrašila, ko sta zagledala poleg starega pastirja še tri do glave oborožene Druze.

Maron se je zopet prvi zavedel in pozdravil z odločnim glasom: „Salem aleicum! Mir z vami!“

„Salem aleicum!“ je odmevalo iz ust štirih na tleh sedečih Druzov. Maron pa je neustrašeno nadaljeval: „Moj mladi gospod tu, Ali, sin višjega muftija iz Sajde, bi se rad okrepčal s svežim mlekom. Pot iz Sajde ga je utrudila.“

Ko so Druzi zaslišali, da je Ali sin čislane muftija, planili so po korcu in ga pozdravili z globokim poklonom, položivši roko na čelo.

Zdaj se je tudi Ali osrčil in rekel: „Hvala vam, prijatelji; le vsedite se, kajti vi ste pač utrujeni od boja in dolge hoje.“ Potem je dal kozjemu pastirju, kateri ga je nezaupno gledal, zlat cekin, in mu rekel: „Prinesi nama hitro mleka in kruha, kajti mi dva omagujeva“

Zdaj se je tudi stari pastir poklonil mlademu radodarnemu gospodu in hitel iskat, kar je ta zahteval. Eden izmed Druzov pa, kateremu je bilo dobro znano, da je mufti iz Sajde bogat in imeniten gospod in da vodi sedanje

preganjanje kristjanov, je začuden vprašal: „Oprostite, gospodin, potujete li sami in peš po tem strmem gorovju?“

Ali ni vedel, kaj bi odgovoril. Maron, ki je bil zapazil njega zadrego, je hitro rekel: „Moj mladi zapovedovavec je pustil svoje spremstvo pri gorečem gozdu.“

„Če želite, ponesemo mi spremljevalcem kruha in mleka,“ pristavil je Druz.

Ali pa je hitro odgovoril: „Ne, ne, hvala lepa; moji spremljevalci bodo kmalu sami doli prišli.“ Tu pa je omolknil, ker ni vedel, kako bi odpravil Druze, da bi zamogel izvesti svoj načrt v rešitev kristjanov.

Zopet je povzel Maron besedo in rekel: „Vi storite mojemu gospodu veliko uslugo, če ponesete njega povelje šajku, ki zapoveduje pri Djecinu.“

„Da,“ pritrdil je Ali, stisnivši zopet cekin Druzom v roke, „sluga ima prav. Jaz sem že preutrujen, da bi mogel še danes v Djecin, in vendar je ukaz važen in nujen. Idite torej k šajku in recite mu, sin muftija iz Sajde mu ukaže, naj ostane z vojaki pri Djecinu tako dolgo, da bo sam tje prišel in mu izročil nadaljna tajna povelja.“

„Gospod,“ odgovoril je Druz, „jaz, tvoj sluga, grem, moja dva tovariša pa naj tu ostane, da ti strežeta in te varujeta.“

Ali ni vedel, kaj bi odgovoril. Maron mu je zopet pomagal iz zadrege in rekel: „Dovoli, gospod, svojemu slugi opazko. Ukaz je važen,

in noč je napočila. Bežeči Maroniti bi zamogli Druza napasti in umoriti. Bolje je, da gredó vsi trije.“

„Da, da,“ posegel je Ali, sluga ima prav. Idite skupno in hitite, kolikor morete.“

„Gospod,“ odvrnil je Druz veselo, „ti si moder in skrbiš dobrohotno na nas. Slušali te bomo.“

Trije Druzi so vzeli svoja orožja in se takoj napotili. Maron jim je še rekel pri odhodu: „Kadar se snide moj mladi gospod v Djecinu zopet z vami, vam uslugo bogato poplača.“

Ko so se bili Druzi že nekoliko oddaljili, je rekel Maron Aliju: „Pokliči jih še enkrat nazaj in vprašaj jih, katero maronitsko vas nameravajo najprvo napasti, in če ti povedó, zapovej šajku, naj z napadom čaka tako dolgo, da ti ž njim govoriš.“

Ali je hitel za Druzi in jih nazaj poklical. Ko so pred njim stali, jih je vprašal: „Kaj ne, najprvo napadete zdaj samostan Deir Seman?“

„Ne, gospod,“ odvrnil je Druz začuden, „naš šajk namerava še nocoj odriniti proti Deir el Kamaru. Tam je že zbranih 6000 Druzov, ki bodo nepričakovano napadli mestece.“

„Dobro,“ odgovoril je Ali, „reci šajku, naj odloži napad. Vsekako naj čaka do mojega prihoda.“

„Vse bomo sporočili,“ odgovorili so Druzi in odrinili. „Deir el Kamar hočejo nepreviđeno napasti,“ rekel je Ali,

„Deir el Kamar,“ ponavljal je Maron, „tam stanuje veliko Maronitov. Če se posreči Druzom tje priti, bodo zopet strašansko morili. Maronite moramo o vsem obvestiti in se hitro tje podati.“

„Toda,“ menil je Ali, „pota so še zdaj nevarna, ker se Druzi povsod zbirajo.“

„To je res,“ rekel je Maron. „Morebiti se podam jaz sam v Deir el Kamar, ti ostaneš pri materi in sestri. To moram še premisliti. Zdaj kupi hitro trideset koz in jih poplačaj bogato. Reci pa, da jih tvoji spremljevalci potrebujejo, s tem se izogneva vsakemu sumnjičenju. Pokupi tudi od njega ves kruh, kar ga ima.“

V istem trenutku je vstopil kozji pastir z dvema skledicama mleka in z velikim kosom kruha. Vse je postavil pred Alija in rekel: „Jej in pij, moj gospodin; Alah naj ti blagoslovi!“ Nato je pogledal začudeno okoli in vprašal Marona, kam so Druzi odšli. Ta mu je povedal, da jih je njegov gospod poslal z važnim poročilom v Dječin.

Ko se je Ali nekoliko okrepčal, je rekel pastirju, da so njegove koze tako lepe, da mu jih hoče trideset odkupiti. Sprva stari mož ni hotel verjeti; ko pa je videl cekine blesteti, ktere mu je Ali na tla naštel, za dve koze en cekin, je veselo vzkliknil: „Oh, mladi gospod, sam Alah vas je poslal. Zelo se bojim, da me ne bi oropali koz brezbožni Maroniti. Zlato je

varnejše v teh vihnih časih; zlato lahko zakopljem, da je nihče ne dobi.“

Med tem je nastala noč. Ali je zaukazal pastirju, naj zveže deset in deset koz skupaj in jih žene ž njim na goro. Tudi ves kruh je pokupil od njega, spravil ga v vrečo in dal svojemu prijatelju Maronu. Potem so šli ob mesečnem svitu po strmi gori navzgor, kjer je čakalo Alijevo spremstvo. Maron in Ali sta stopala tako hitro, da je stari pastir vso sopo izgubil in jima ni mogel slediti. Zato je bil jako vesel, ko mu je blizu dupline Ali rekel, da se sme zdaj vrniti; koze naj priveže k drevesu, spremljevalci bodo že ponje prišli.

Starec se je lepo zahvalil in odšel. Maron in Ali sta pa hitela v duplino, kjer so ju z velikim veseljem sprejeli. Zdaj so se razdelili beguni v male oddelke po deset žen in otrok. Vsak oddelek je dobil na pot tri koze in velik hleb kruha. Vdova jim je še naročila, naj beže po različnih potih v najvišje gore, in naj povsod svaré Maroníte. S solznimi očmi so se vsi še enkrat zahvalili vdovi in njenima otrokoma in so odšli.

Zdaj je razodel Maron svoji materi, da meni v Deir el Kamar iti, da bi rešil tamkajšnje prebivavce.

„Prav tako, moj sin,“ rekla je vdova, „idi in reši brate. Z Alijem ostaneva tu, da se zopet povrneš.“

Ko je hotel Maron mater v slovo objeti, je zadel z nogo ob trdo, zakrivljeno in ostro

stvar. Sklonil se je, in pobravši jo, spoznal, da je zadel ob odlomljeni kozji rog. „Ne,“ zakliče, „vidva ne smeta tu ostati. Pastir je gonil v to duplino svojo čredo; zamogel bi tudi zdaj sem priti, in če bi vaju tu našel, bi vaju izdal.“

„Tedad greva s teboj,“ rekla je vdova odločno. „Morebiti nam je Bog po tem znamenju dal spoznati, da je njegova volja, da se ne ločimo.“

Ko sta se Maron in Ali nekoliko odpčila od napora zadnjih ur, so nastopili vsi štirje pot v Deir el Kamar. Ker so bili vsi turško oblečeni, so potovali brez velike nevarnosti po najkrajši poti, ki je peljala mimo posameznih druških vasi. Raztreseno stanujoči Maroniti so jih sicer nezaupno gledali. Toda tem so se dali spoznati, da so kristjani in so jih svarili pred pretečo nevarnostjo. V zahvalo zato jim je podaril bogat Maronit mulo, da bi stara gospa lažje potovala po dolgi in hudi poti. Ukaz, katerega je bil poslal Ali šajku, zadržal je tega v Djecinu, pota so bila tedaj popolnoma prosta oboroženih Druzov.

Ko so se tako bližali Deir el Kamaru, vprašal je Ali: „Priatelj Maron, kako to, da si znaš v vsaki zadregi in nevarnosti pomagati? Odkod ti pridejo dobre misli in nasveti?“

„Te mi vdihne sv Duh, kateri biva v mojem srcu in katerega kličem na pomoč,“ odgovoril je Maron,

„Jaz bi tudi rad imel sv. Duha v svojem srcu,“ rekel je Ali.

„Če veruješ v Jezusa Kristusa in se daš krstiti, boš prejel tudi ti sv. Duha. Hočeš li krščen biti?“

„Še ne,“ odgovoril je Ali žalostno.

Noč je prešla in na vzhodu se je začelo daniti. Bilo je to za časa, ko mohamedani v tretjič molijo. Petkrat na dan mora namreč moslem in moliti: ko je solnce zašlo, ko je tema postalo; ko dan napoči, predno solnce vzide; ko je solnce ravno prestopilo poldansko višino in ko se nahaja na polu poti med poldnevom in večerom. Moslemi ne smejo moliti ravno ob solnčnem vzhodu, o poludne in ob solnčnem zahodu, temveč malo preje ali pozneje, da se razločujejo od poganov, ki solnce po božje časté in molijo. Čas molitve se ne naznanja z zvonjenjem kakor pri nas, ampak muecini, — kričači — kličejo k molitvi iz visokih, vitkih stolpov, takozvanih minaretov. Ljudje, ki stanujejo na deželi in ne slišijo klicev, opravijo molitve kakor menijo, da je čas za to. Njih točnost osramoti mlačnost marsikaterega kristjana. Če je čas moliti, razprostró svoje preproge, sezujejo črevlje in se obrnejo proti Meki. Molečega mohamedana motiti, ali le preblizu k njemu stopiti, imajo za greh.

Beguni so stali malo pred solčnim vzhodom na zadnji višini, katera jih je ločila od Deir el Kamara. Pri pogledu v dolino so zapazili v mestecu veliko razburjenost in mno-

žice ljudi na cesti. Ne vedeč, kaj to pomeni, vprašali so pred svojo kočo klečečega mohamedana, če so morebiti že Druzi prodrli v mestece.

Mož se je vzravnal, ježno pogledal potnike in zavpil: „Ali ste vi neverni psi, da se upate motiti mohamedana v molitvi?“ In ker ni dobil odgovora, je skočil po koncu in vnovič vprašal: „Ali ste moslemini?“

„Ne,“ odgovoril je Maron odločno. Nato je začel mohamedan strašno kleti in zaprise-gati, pobiral je kamene in jih besno metal za beguni. Z enim je ranil vdovo na čelo, rana je močno krvavela; vsled izgube krvi je vdova začela omagovati. Maron in Ali sta hotela mohamedana prijeti in zlobno delo osvetiti. Vdova pa je rekla: „Maron, daj mi kamen, s katerim me je ranil.“

Začuden je pobral Maron kamen in ga dal materi. Ta ga je vzela, poljubila in vrgla daleč v grmovje, rekoč: „O Bog, ne kaznuj njegovega greha in ne ozri se več nanj, kakor tudi jaz ne bom več pogledala tega kamena; blagoslovi temveč mohamedana za njegovo kletev, kakor tudi nas blagoslavljaš.“ Potem je zapovedala otrokom, naj gredo najhitreje od tod.

„Maron, povej mi,“ rekel je Ali ves prevzet, „stori li tudi to sv. Duh, da odpuščate sovražnikom in jih blagoslavljaš?“

„Da,“ odgovoril je Maron s tresočim glasom.

„Potem hočem krščen biti ; zdaj verujem,“ rekel je Ali. Neizrečeno oveseljeni, da je dozorel ta sklep v srcu njih zvestega rešitelja, stopali so molče in Boga hvaleč v dolino. Prišli so, kakor bomo kmalu videli, ravno prav v Deir el Kamar in rešili veliko Maronitov gotove smrti.

6. Najhujša izkušnja.

Vest o strašnem klauju v Djecinu je dospela tudi v Deir el Kamar. V tem mestu je stanovalo 9000 Maronitov poleg 3000 Druzov in Turkov. Krščanski Maroniti so bili v neizrečenem strahu. Zbirali so se ob mestnih vratih in na strehah in skrbno gledali na gorske višave. Čez te so prihajali tujci in dajali znamenja Druzom. Ni čuda torej, da so sprejeli naše begune radi njih turške obleke z nezaupnostjo. Ko so pa ti povedali, da so kristjani, obstopila jih je množica in jih obkladala z vprašanji. Judita, Maron in Ali so jim povedali o zadnjih dogodkih v Sajdi in Djecinu; vdova je bila namreč za to preslaba. — Ko so Maroniti zvedeli, da Druzi namerjajo napasti pred vsem njih mesto, so začeli glasno jokati. Žalostna novica se je kmalu razširila po vseh cestah.

Prišlo je tudi do ušes maronitskega župana Bihara-Suze. Ta je bil izmed najboga-

tejših in najimenitejših kristjanov v Deir el Kamaru in prijatelj turškemu poveljniku. Poslednji se mu je bil zaprisegel, da ne bo nič žalega storil kristjanom v Deir el Kamaru. Zato Bihara-Suza izprva ni mogel verjeti poročilu. Ko je pa zaslišal begune in se prepričal o resničnosti njih izjav, je zrl nekaj časa molčé resno in zamišljeno v tla; spoznal je bil pretečo nevarnost. Vendar je še vedno stavil svoje upanje na poveljnikovo odkritosrčnost in njegovo zvestobo; tudi je menil, da komandant ne ve o zadnjih dogodkih v Sajdi in Djecinu.

Po dolgem prevdarjanju je rekel vdovi: „Dobra gospa, sam Bog nam je poslal vas in vaše otroke; vi ste naši angeli varuhi. Ker ste tuji v mestu, ostanite pri meni; v moji hiši ste najbolj varni. Dovolite samo, da me spremlja vaš sin k poveljniku, da ga obvestiva o vsem, kar se je dogodilo.“

Vdova je hvaležno sprejela ponudbo, in Maron je bil takoj pripravljen spremiti svojega gospoda k poveljniku. Predno je odšel Bihara-Suza, je predstavil tujce svoji ženi in je rekel: „Postreži jim dobro, kajti potrebni so okrepčave. Potem naj ti povedó, kaj tudi nas čaka, da se pripraviš na vse. Med tem grem z mladim gospodom k svojemu prijatelju, turškemu poveljniku.“ Vrli mož je mignil Maronu in Aliju, kateri se ni hotel ločiti od prijatelja, in vsi trije so zapustili hišo. Vdova je zrla za sinom, dokler ji ni izginil izpred oči. Ko je pa

krenil za cestni ogel, je obledela in padla onemogla na stol. Judita ji je priskočila na pomoč in prestrašena povpraševala: „Mati, mati! kaj vam je? Ali naj pokličem Marona nazaj?“

„Ne, ne, otrok moj,“ je odgovorila mati. „Maron je v božjem varstvu. Nad njim čuje Bog, ker je priden in pobožen. Čutim se le zelo slabo.“

Bihara-Suzova žena je tudi prihitela in prinesla raznih krepčil. Potem sta ju peljali v nji odločeno sobo. Komaj pa se je bila vlegla, jo je prišla huda mrzlica. Provzročila jo je bila rana na glavi, kakor tudi vedni strah in napor zadnjih dni.

Takoj so poslali po zdravnika in maronitskega duhovnika. Oba sta prišla ob istem času. Vdova pa je hotela govoriti najprvo z duhovnikom in potem z zdravnikom. Nato je opravila v popolnem miru in veliki udanosti izpoved od celega svojega življenja. Tudi je prisrčno prosila duhovnika, naj prinese drugo jutro sv. popotnico. Duhovnik ji je obljubil in jo ostavil zelo potolaženo.

Zdravnik je pogledal rano, potipal žilo in zmajal pomenljivo z glavo. Ko mu je v bližnji sobi Judita vse povedala, izrazil je upanje, da bo zmagala vdovina železna volja nad boleznijo. Občudoval je srčnost in veliki mir bolnice.

Skrbno je izmil in obvezal rano ni ji predpisal hladilno sredstvo proti vročini. Še enkrat

naročivši naj bo bolnica popolno mirna, je odšel.

Med tem je došel Bihara-Suza v poveljnikovo palačo. Ker je zahteval govoriti z njim, je smel takoj vstopiti. Poveljnik mu je prišel nasproti, pozdravil ga s pretirano in hlinjeno prijaznostjo in povprašal, česa želi. Bihara-Suza je velel Maronu, naj pove dogodljaje zadnjih dni. Maron je to storil in Ali vsemu pritrdil. Turški poveljnik ju je pazljivo poslušal; njegovo hinavsko oko pa je prežeče zrlo zdaj na govornika, zdaj na maronitskega zastopnika, da bi se prepričal, verjuje li ta ali ne. Toda tudi Bihara-Suza je opazoval poveljnika in zapazil iz njega pogledov, da sovraži Marona.

Ko je Maron nehal pripovedovati, nasmehnil se je poveljnik prisiljeno in zaničljivo in rekel: „O vsem tem nisem ne besedice slišal; komaj morem verjeti. Toda če je temu res tako, kakor pripovedujeta mlada prijatelja, vas vnovič zagotovem, da Maronitom v Deir el Kamaru ne preti nevarnost; z lastnimi četami jih bom branil vsakega napada. Samo eno svetujem: Ne branite se sami, naj se zgodi, kar hoče. To je moja reč, in prisegam pri proroku, da se Druzi ne bodo dotaknili niti življenja niti premoženja kristjanov.“

Poveljnik je govoril zadnje besede s slovesnim poudarkom. Med tem pa je nastalo na ulici glasno vpitje in iz daljave se je slišalo streljanje. V sobo pa je vstopil turški častnik

Kneginja Druzov zakliče z žugajočo roko: „Ne dotaknite se teh kristjanov!“ (Gl. str. 57.)

in poročal, da so Druzi obstopili mesto in je napadli. — Vzklik strahu se je izvil županovim ustom pri tej novici. „Zdaj držite svojo obljubo!“ zaklical je poveljniku, namignil spremlevavcema in hitro zapustil sobano. V velikem strahu je tekel domov. V njegovi hiši se je zbralo veliko preplašenih Maronitov. Bihara-Suza jim je povedal o poveljnikovi obljubi in jim dal povelja, kako naj se zadržé.

Maron, zvedevši, da mu je obolela mati, je tekel po stopnicah gori in planil v sobo, dasi mu je branila Judita. Tu se je vrgel na koleni pri materini postelji, prijel blede roko in ihtel: „O mati, mati, ne umrite! Prosite Boga, da vam še ohrani življenje. Kaj počnemo mi, če nam vi umrjete!“

Bolnica je odprla oči, potegnila Marona k sebi in rekla: „Pomiri se, moj sin, ne bom umrla. Bog mi je poslal ta križ, da morem bolje moliti za vas in uboge kristjane. Toda povej mi, kaj vam je odgovoril poveljnik?“

Z malo besedami ji je Maron vse povedal in tudi pristavil, da se je že pričel boj z Druzi. Ko je vdova slišala, se je vzdignila v postelji in rekla: „Maron, pokliči mi gospodarja te hiše, jaz moram ž njim govoriti.“

„Mati, varujte se,“ prosil je Maron.

„Ne, ne, moj sin, stori, kar sem ti velela; kajti v nevarnosti je življenje več tisoč kristjanov.“ Maron je ubogal, dasi nerad, in čez malo trenutkov je stal Bihara-Suza ob vdovini postelji. Bolnica ga je prosila, naj ne

veruje obljubam turškega poveljnika; tudi v Sajdi niso oblastva ničesar storila v obrambo kristjanov, le pospeševala so njih pogin. Če se hočejo kristjani rešiti, se morajo srčno in vstrajno bojevati. To je njih edina pomoč.

Druzi so drzni in grozoviti, kadar moré neoborožene žene in otroke, bojé pa se očitnega boja. — Svetovala mu je nadalje, naj navdušuje krščanske može za boj zoper Druze.

Bihara-Suza je neodločen zrl v tla; nazadnje je rekel: „Dobra gospa, vi imate prav. Toda, ali si ne zapravimo s tem poveljnikove naklonjenosti? On nas je zagotovil svojega varstva le pod tem pogojem, da sami ne primemo za orožje “

„Ně ozirajte se na Turke,“ nadaljevalja je odločno vdova, „ne zaupajte jim, gospod; izvestno vas hočejo uničiti.“

„In kdo nas bo branil, če bodo družke čete večje kot naše?“ vprašal je župan.

„Pošljite tajno sela grškemu, francoskemu in angleškemu konzulu v Bajrut,“ odgovorila je bolnica. „Morebiti nam ti preskrbé pomoči od paše.“

Župan je zahvalil vdovo za dobri svet in se podvizal, da ga takoj izvrši. Med tem se je bil vnel hud boj okoli mesta. Maroniti so streljali iz svojih hiš. In dasi se Druzi niso upali prav blizu, padlo jih je vendar veliko število. Turški poveljnik ni izpolnil dane obljube. Svoje vojake je obdržal v vojašnici in prepustil kristjane njih osodi. Osem ur je trajal vroči boj.

In vendar Druzi niso dosegli drugega, kakor da so upepelili nekatere hiše. Ko je noč napočila, so odrinili in se poskrili. Drugo jutro so pričakovali Maroniti nov napad. Toda mesto Druzov je prišel pod-paša s 500 turškimi vojaki iz Bajruta; prišel je, kakor je rekel, branit kristjane.

Ta je povabil maronitske in družke načelnike k pogovoru. Mirovna pogodba se je sklenila; Druzi so obljubili oditi, če odlože Maroniti orožja in jih izroče pod-paši. Lehkoverni Maroniti so se dali izvabiti v zanjko ter izročili orožje Turkom. Druzi so res odšli, toda le zato, da bi oblegali v zvezi z drugimi četami oddaljeno mesto Zale.

Dva tedna je bilo vse mirno okoli Deir el Kamara. Iz Bajruta pa so dohajali seli in svarili župana pred pretečo nevarnostjo; tudi so mu prigovarjali, naj beži s kristjani v Bajrut pod varstvo tujih ladij.

Več družin je slušalo ta nasvet in zbežalo po noči ali v Bajrut ali v gore. Tudi vdova bi bila rada bežala s svojimi otroki. Toda bila je še preslaba, ker je počasi okrevala. V veliko tolažbo je bilo nji in njenima otrokoma, da se je dal krstiti Ali, njih zvesti tovariš in rešitelj, ko se je bil preje dobro poučil v krščanskih resnicah.

Pri sv. krstu je dobil ime Jožef Marija. Kumoval mu je njegov prijatelj Maron. Z veliko gorečnostjo se je potem pripravljaj na prvo sv. obhajilo. — Še nikdar v svojem življenju

ni čutil tolike sreče; rekel je Maronovi materi: „Pred sv. krstom sem verjel, zdaj pa čutim, da je vaša vera prava.“

Ko se je na dan prvega sv. obhajila pogovarjal s svojimi prijatelji, da bo začel po njih vzgledu novo krščansko življenje, zadonel je strašan klic: „Druzi se bližajo!“

Tako je tudi bilo. Ko so razdrli Druzi mesto Zale, planilo je 5000 teh krvoločnih poganov na nič hudega sluteči Deir el Kamar. Predno so se mogli kristjani braniti, pridrlo je na stotine sovražnikov v predmestje, zažgalo hiše, oropalo in umorilo prebivavce.

Dvatisoč kristjanov je bežalo v vojašnico, več sto drugih je iskalo z Bihara-Suzo pri poveljniku varstva. Stanovanje se jim je odprlo, toda ko so se vrata zopet zaprla, izdali so jih Turki Druzom, kateri so vse pomorili.

Vdova je tudi ostavila z Maronom, Alijem in Judito županovo hišo. Ker pa je bila še zelo slaba, je le počasi bežala v oni del mesta, kjer je stal pod-paša s svojimi četami.

Na to stran je bežalo kakih 1500 Maronitov. Gnječa, med katero je bila tudi vdova z otroki, je dospela pred palačo imenitne kneginje Druzov. Ta je stala s svojim sinkom pri oknu in zrla na ihtee žene in otroke. — Okinčala se je bila kakor k velikemu prazniku. Na glavi ji je strmel kvišku tantur. To je poldrugi čevelj visok srebern pozlačen rog, kinč in znak druških kneginj. Od njegovega zgor-

njega konca je visela nežna, prozorna tančica. Obraz ji je dičila različna zlatnina, blesteči in zveneči polumeseci, trikotniki, kolajne; korale in biseri so ji viseli na vratu in se ovijali okoli zapestij; pisana svilnata obleka pa je bila vsa preprežena z zlato in srebrno vezenino.

Tako je stala kneginja pri oknu in gledala, deloma ošabno, deloma sočutstvovavno na tarnajočo množico.

Zbegani kristjani so povzdigovali roke in jo ihtè prosili varstva in pomoči.

Toda ona je resno in žalostna zmajala z glavo. Tedaj se je polastil Maronitov divji obup. Dva moža, ki sta še imela orožje, sta prijela za puške in pomerila na kneginjo in na sina, da bi se nad njima maščevala. Strah ji je izvabil pretresljiv klic; hitro je poprijela sinka in ga potegnila od okna. — Toda bilo bi že prepozno, da ji ni Maron posredno prihitel na pomoč. — Videč, kaj nameravata Maronita, je zapustil mater, skočil k možema in prijel za cevi, in strel je zgrešil prvotno smer.

Zdaj je bil Maron sam v največji nevarnosti. Razkačeni Maroniti so ga z bâti obstopili, hoteč ga umoriti. On pa je mirno in brez strahu stal med njimi. Žarečih oči je pričakoval smrtnega udarca, ki mu razdrobi glavo.

Tedaj je stopila njegova smrtnobleda mati preden in rekla možem: „Ali hočete z umorom na vesti stopiti pred sodnji stol božji? Umorite prvo mene: jaz sem njegova mati!“

To je osramotilo može; povesili so oči in vrgli proč orožje, rekoč: „Vi imate prav; za nas ni več rešitve; na vsak način smo izgubljeni.“

Druška kneginja pa, ki je bila priča prizoru na cesti, je vsa začudena rekla: „Čudno, krščanski mladenič me je rešil, rada bi mu življenje ohranila, če bi mi bilo mogoče.“

Hotela je Marona in njega mater nazaj poklicati in v hišo sprejeti; toda bilo je prepozno. Z gnječo so bili že zunaj mestnih vrat. Kake četrte ure so bežali skriti za vrtnimi plotovi v gore. Že so upali, da bodo ušli krvavi osodi svojih bratov.

Kar naenkrat jim zapre pot tropa turških vojakov. Turški častniki so zahtevali s privzdignjenimi sabljami, naj izročé orožja in vse premoženje; potem jih bodo branili. Ker so bili kristjani od vseh strani od sovražnikov obdani, so se udali in izpolnili zahtevo. — Toda komaj so bili oddali orožja, so poklicali Turki tolpo Druzov in jim izdali kristjane. — Druzi so planili nanje in jih morili s sabljami in bodali. Nastalo je grozovito klanje. Krščanski možje, žene in otroci so padli na kolena in vzdignili vnebovpijoč krik. Toda nič ni omečilo Druzov. Morili so tako dolgo, da so jim roke skoro otrpnele in odpovedale službo.

Zraven stoječi turški vojaki in častniki so mrzlo zrl na krščanske žrtve v smrtni muki.

V sredi med mrtvimi trupli je klečala onemogla vdova. Maron in Judita sta jo podpirala,

Ali je stal zraven; zdaj je molil, zdaj je jezno stiskal roke v pest. 1500 Maronitov je bilo okoli njih umorjenih, in čez kupe mrtvih trupel so že stopali Druzi, da bi usmrtili zadnje žrtve. — Tedaj je zavpil Ali: „Stojte, ne dotaknite se jih! Ta žena in njen sin sta vam rešila kneginjo, stanujočo v oni palači. Ne morite svojih lastnih prijateljev!“

Začuden in obstal Druzi in vprašali: „Tedaj vi niste kristjani?“

„Da, mi smo kristjani,“ je zaklical Maron, „in hočemo umreti kot kristjani.“

„Potem ni res, kar je ta rekel,“ odgovori Druz.

„Vendar — je res,“ ječal je na tleh ležeč umirajoč Maronit. „Jaz sem hotel vašo kneginjo usmrtiti, ta deček pa mi je ubranil.“

„Zato umri!“ zavpije Druz in mu zabode bodalo v srce.

„Ti pa,“ pravi Maronu, „zapusti svojo krščansko vero, postani mohamedan in mi prizanesemo tebi in tvojim.“

„Jaz nočem mohamedan postati,“ odgovori Maron odločno.

„Ti nočeš?“ kričali so Druzi. „Potem mučimo tvojo mater in sestro, da bosta počasi pred tvojimi očmi umirali.“

Pri teh besedah so popadli za lase Maronovo mater in Judito, vrgli ju na tla, vzdignili bodala in vpili v Marona: „Reci: ‚Bodita češčena Mohamed in Hakem, preroka božja, ali mi zabodemo.‘“

Vdova pa je zbrala vso moč, obrnila se proti Maronu in rekla: „Moj sin, ne reci! Poglej nebo, kamor gremo, in bodi močen.“

Maron se je tresel na vseh udih. Zdaj je pogledal mater, zdaj sestro, ki sta ležali blede in trepetajoči pri trinogovih nogah. Toda on ni izustil drugega kakor besede: „Jezus, Marija, pomagajta mi!“

Bila je to zanj huda izkušnja in strašan boj za njegovo srce. Toda, ko je oči zaprl, da bi ne gledal grozovitosti, poslal mu je Bog nepričakovano pomoč.

7. Nepričakovana rešitev.

Ko je Maron v smrtnem strahu oči zaprl in na tihem molil, in so mu Druzi grozili, da hočejo umoriti na mestu mater, sestro in njega samega, če ne postane mohamedan, zadoneli so v daljavi klici: „Stojte, stojte!“

Začuden so se obrnili Druzi na ono stran, kjer so se še ponavljali klici. Tudi Maron je odprl oči, v srce mu je šinila iskrica upanja.

Iz mesta sem je jezdila četa oboroženih Druzov in njim na čelu njihova kneginja Sedela je visoko na konju, pajčolan ji je vihral po zraku. — Iz svoje palače je gledala za bežečimi Maroniti in videla, da so jih obstopili Turki in oropali. — Menila je, da jih bodo Turki v plačilo za silovito ropanje vendar

branili proti Druzom. Toda videla je, da so Druzi nanje planili, videla, kako so se bleščale sablje in bodala v solnčnem svitu in slišala jadne klice umirajočih. Pri tem pogledu se je polastil hud strah njenega srca, in notranji glas ji je velel: „Pojdi in reši one, ki so tebe rešili. Toda hiti, sicer pride kri onih nedolžnih nate in tvojega otroka.“

Kneginja je brzo poklicala sluge in jim velela, naj se oborožé in naj sedlajo konje. — Sama je zasedla iskrega vranca in zdirjala pred spremstvom. — Že od daleč je klicala Druzom, naj nehajo moriti. — Prišla je ravno še o pravem času, da je rešila vdovo in otroke.

Začuden so gledali Druzi četo vojakov, izpustili nesrečne žrtve in radovedni čakali, kaj se bo zgodilo.

Prav v bližini jim je še enkrat zaklicala z žugajočo roko: „Ne dotaknite se kristjanov, ki še živé, sicer boste čutili mojo jezo.“

Druzi so ubogali in se spoštljivo umaknili kneginji. Ta pa se je zgrozila nad neštevilnimi trupli že umorjenih kristjanov. — Potem je rekla z resnim glasom Druzom: „Ali se ne sramujete moriti neoborožene žene in otroke?“

„Kneginja “ odgovoril je star Druz, „tako se nam je zapovedalo.“

„Kdo vam je to zapovedal?“ vprašala je osorno.

„Turški paša,“ je bil odgovor.

„Sramota! sramota Turkom radi izdajstva. Oni so obljubili, da bodo branili kristjane,“ rekla je plemenita kneginja. Potem je nadaljevala: „V imenu svojega soproga, vašega kneza, vam strogo prepovem ostalima ženama in dečkoma kaj žalega storiti. — Rešili so mi življenje, zato je vaša dolžnost, da jim ohranite življenje. Oni so pod mojim varstvom.“

Druzi se niso upali ugovarjati, zato so se umaknili, da bi popolno oropali umorjene kristjane. Kneginja pa je zapovedala slugam, naj stopijo raz konje in peljejo bolno vdovo z otroki v palačo.

Ko je Maron spoznal, da so res vsi rešeni in se jim nič več ni bati, je padel poleg stare matere na kolena, poljubil ji je jokaje roko in rekel: „Matí, mati! Bog bodi zahvaljen, da ste rešeni!“ Tudi Judita in Ali sta bila vsa prevzeta in veselo ginjena radi nepričakovane rešitve. Tudi onadva sta silila k vdovi in slavila Boga.

Stara vdova pa je objela sina, rekoč: „Maron, moj ljubi sin. Bolj kakor za rešitev zahvaljujem Boga za tvojo srčnost v najhujši vseh izkušnjav, da si bil namreč pripravljen nas videti umreti.“

Zdaj je prijezdila družka kneginja prav blizu vdove in otrok, pogledala jih prijazno in sočutstvovavno rekla: „Ne bojte se, temveč sledite mojim slugam; ti vas popeljejo v mojo palačo, kjer ste varni.“

Vdova je s pristrčnimi besedami zahvalila plemenito gospo in se z Maronovo pomočjo vzdignila od tal. Toda bila je tako slaba, da so jo morali sluge nesti. — Maron ji je sledil. — Ko so korakali med tolpo Druzov, občudovali so ga celo ti divji pogani, rekoč: „To je hraber mladenič; škoda, da ni Druz.“

Ko je dospela kneginja s svojimi varovanci v palačo, zaukazala je slugam, naj jim postrežejo s krepčili; tudi jim je odločila posebne sobe za stanovanje, rekoč: „Ljubi prijatelji in rešitelji mojega otroka, ostanite nekaj dni v moji hiši, da bodo Druzi odšli; potem se vrnete v varnem spremstvu zopet v svojo domovino.“

Toda Druzi še dolgo niso odšli. Z bridko žalostjo je gledala vdova s svojimi otroki z okna knežje palače in videla, da so Druzi nad sto krščanskih hiš zažgali in njih prebivavce umorili. — Veliko malih krščanskih otrok so vrgli v plamen, da so tu žalostno končali.

Tudi kneginja je bila vsa prevzeta od te nečloveške grozovitosti in je rekla vdovi: „Jaz milujem trdo osodo kristjanov.“

„Ne, kneginja,“ odgovorila je vdova, „niso kristjani največjega milovanja vredni; oni gredo po kratkem trpljenju in smrtnem boju iz tega ognja v nebeško veselje. Toda morivce pomilujem; če ne obžalujejo svojih slabih dejanj, bodo po smrti vrženi v večno trajajoči peklenški ogenj.“

Ta govor krščanske žene je naredil kneginjo zelo resno. Saj so bili med preganjavci tudi njen soprog in njeni bratje.

Naslednje dni je pogosto zahajala k vdovi, da ji je razlagala krščansko vero. Resnice sv. vere so jo tako ginile, da je nekega dne rekla vdovi: „Vaša vera je zelo lepa in tolažljiva; toda jaz se bojim postati kristjana, moj soprog bi me zavrzel in morebiti tudi usmrtil.“

Zdaj je pokazala vdova na Alija, ki je bil tudi navzoč in rekla: „Glejte, kneginja, ta mladenič je bil Turek; pa tudi on je spoznal lepoto in resničnost krščanstva. Tako lepa in resnična je krščanska vera, da je zapustil očeta in domovino, in postal kristjan.“

Začudena je pogledala kneginja Alija in ga vprašala: „Vi ste bili Turek? Povejte mi, kaj vas je osrčilo, da ste zapustili vse, kar ste imeli, in da kljubujete smrtnim nevarnostim?“

„Kneginja,“ odgovoril je Ali skromno, „Jezus Kristus, Sin božji in Odrešenik sveta, je rekel: ‚Kdor me bo spoznal pred ljudmi, tega bom tudi jaz spoznal pred svojim nebeškim očetom; kdor pa me bo zatajil pred ljudmi, tega bom tudi jaz zatajil pred svojim nebeškim očetom.‘ — Te besede so mi dale moč, da sem sledil svojemu prepričanju in postal kristjan. — Hočem prositi Boga, da tudi vam podeli to moč.“

Kneginja pa je zmajala žalostno z glavo in ni več govorila o krščanski veri.

Ko so čez nekaj časa zapustili Druzi Deir el Kamar, ker so bili že vse kristjane pomorili, njih premoženje poropali in so stale na mestu hiš same razvaline, je rekla kneginja vdovi: „Kam hočete, da vas ukažem pripeljati?“

„Plemenita gospa,“ je odgovorila vdova, mi se ne vrnemo več v domovino; naše stanovanje je razdjano in naše premoženje poropano. Ukaži nas k morju v Bajrut peljati; tam bomo našli brate po veri, in tam bomo varno stanovali.“

Kneginja je izpolnila vdovino željo. Preskrbela je tudi njo in njene otroke z obleko in denarjem, obdarila jo bogato in ji dala zvestega in zanesljivega slugo za vodjo. — Pri slovesu je objela vdovo in Judito, dala roko Maronu in Aliju in rekla: „Molite zame in mojega otroka in mojega soproga, da ne pridem v večni peklenski ogenj.“

Vdova in otroci so to obljubili, lepo se zahvalili za varstvo in darila in se napotili. — Po večdnem potovanju po skrivnih gorskih potih so prišli v Bajrut, ki leži na morskem bregu. — Tam so najeli z denarjem, katerega jim je kneginja dala, hišico ob pristanišču, odkoder so videli pred seboj lepo modro-zeleno morje in za seboj s snegom pokrite libanonske gore.

Vdova in Judita sta si služili kruh s pletenjem in vezenjem, kar sta obe izvrstno znali. Maron in Ali pa sta premišljevala, katerega rokodelstva bi se poprijela.

Ker jim je pa nedostajalo sredstev, da bi si uredila delavnico, sta prav z malim pričela. Kupila sta osla in sta na njem prinašala sveže vode iz bližnjih gor v mesto.

Tako so živeli mirno in zadovoljno. Zvečer so sedeli po končanem delu ob morskem bregu in gledali zahajajoče solnce. Tedaj so se pač mnogokrat spomnili prestanega trpljenja in vseh nevarnosti, spomnili tudi plemenite kneginje, ki jim je rešila življenje, in molili zanjo in njenega otroka, da bi se ju Bog usmili in ju večno ne pogubil.

Tako so prešla leta med delom in molitvijo, ne da bi se bilo kaj posebnega zgodilo. Tedaj je dopadlo Bogu, poslati Maronu in Juditi novo poskušnjo. Njuna mati je obolela, in je kljubu skrbni postrežbi očitvidno hiralala. Zdravniki niso vedeli pomagati, niti zdravnik, ki je bil na pripluli avstrijski ladji.

Maron je šel k njemu in mu ponudil ves prihranjeni denar, če mu ozdravi mater. Smehljaje je odklonil prijazni mož ponujeno mošnjico in hitel k bolniški postelji; tam pa je kmalu spoznal, da človeška moč tu ne more več pomagati. — Nežno in previdno je razodel to otrokoma in hitel po duhovnika.

Ko je bila pobožna vdova prejela svojega Zveličarja, se je popolno vdala v voljo božjo. Blagoslovila je Marona in Judito in jima priporočala, naj ostaneta zvesta sveti veri do smrti; potem bodo kmalu vsi zopet združeni

v nebesih za vso večnost — Nato je mirno v Gospodu zaspala.

Maron in Judita sta sicer zelo jokala na njenem grobu, toda ozrla sta se proti nebu in obljubila, da hočeta izpolnjevati opomin umirajoče matere.

In zvesto sta držala svojo obljubo vse dni svojega življenja.

